

השוחט פרק שני חולין

מ.

עין משפט נר מצוה

שנים אוחזין. זה בראשו זה בקתו: **לשום דבר כשר.** שחיטה קטנה: **גמ' וזחי ממים.** ליאסר בהנאה כדין תקרובת עבודת כוכבים שאסורה כמת ומת אסור בהנאה דנפקא לן במסכת ע"ז (דף כט): מותמת שם מרים וגמר שם שם מעגלה ערופה: **מיכלל ושיגשול קטן.** כלומר לשום גדול שבכל הכרית או לשום קטן שבכולן: **שיגשול.** תולעת: **דאמר לשום הר.** הר אינו נעשה עבודת כוכבים דכתיב (אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם במס' ע"ז (דף מה): הלכך לשמן לא מיקריא זבחי ממים ומיחו פסולה מלאכול משום דמיא לשחיטת עבודת כוכבים מיחלפא בה וכדתנן לקמן (דף מא): השוחט לשום נידר ונידש שחיטתו פסולה משום דדמי לשוחט קדשים בחוץ: **לגרא דהר.** למלאך הממונה על ההרים: **דומיא דמיכלל.** דלא מחובר הוא. ובעלי חיים אף על גב דלא מיתקרי משום עבודת כוכבים כדקיימא לן בתמורה (דף קטו). מתאסר רחמנא נעבד לגזוהי מכלל להדיטו שרי מיחו אלהות מקרו כדכתיב (שמות ח) הן נוצח את תועבת מצרים וכתוב (דברים ז) וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים וכל זבא השמיים: **היהם בזמה חזירו.** לא מביעיא שלו דמיתקרא משום תקרובת עבודת כוכבים בשחיטת סימן אחד. דלע"ג דבעלי חיים אין נאסרים להדיטו לא משום נעבד (א) שעשאו עבודת כוכבים ולא משום מוקפה שהקטו לתקריבת עבודת כוכבים כדקיימא לן בתמורה (דף כט). מדאסתריך קרא למיסרינהו לגזוהי דכתיב (צ"ק מ): מן הבקר ויסקרן (א) להוליא את הנעבד ומן הלאן (ב) [שם] להוליא את המוקפה מכלל להדיטו שרי מיחו כי עבד מעשה גזופייהו מיתקרי כדאמרין צפרק רבי ישמעאל (ע"ז דף קד): **אע"פ** שאמרו המשתחוה לקרקע עולם לא אסרה חפר בה צרות ושיחין ומערות והשתחוה להן אסרן והכא נמי אע"ג דלכתיב בעלי חיים יניחו (א) מיתקרי. והאי סימן אחד לאו דוקא דה"ה לחי סימן. ובהמת חזירו נמי אע"ג דפשיטא לן דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו (ב) [במס' פסח] אשמועינן רב הונא דאסר לה בזמנה כל דהו: **רבוזה.** לא מביעיא עומדת דכשהגזייה והרצינה קנאה בהגזנה ונעשית שלו אלא אע"ג דרבוזה ולא קנאה אסר לה בזמנה: **המשחוח לבהמס חזירו לא אסרה.** אפילו למזבח משום נעבד: **עשה בה מעשה אסרה.** אף להדיטו. וטעמא יליף במסכת ע"ז (דף כג): מכל הכלים אשר הוציח המלך אחז במלכותו זמעלו הכנו (ד"ה כט) ואמר מר מאי הכנו שגזוהי דאסרי בהנאה ואף על גב דלאו ידידה הוה שהיו כלי שרת: **השוחט חטאת.** לקמיה (ב) מפרש מאי שנה חטאת דנקט: **שלא חטאות.** בשוגג משום שבת ומשום שוחט קדשים בחוץ ומשום עבודת כוכבים ששלשתן כזכרת. ומשום מקלקל לא מיפטור שבת שהרי מתקנה הוא אלא בני נח שאבר מן החי אסור לה (סנהדרין טו) וחטאת כי שחטי להם (ב) בעלים דבר שאינו שלו הוה דל גזוהי הו:

(א) [לקמן פ"א. ב] (ג) ע"ז מנ: [מסכתא פ"ב ה"ו].
(א) ע"ז ד"ה. (ד) וס' זה שם.
(ה) פסחים ע"ג. (ו) [דברים יב, א] [לה יע"ז].
(ח) ע"ז במדרש רבה קהלת בפסוק וזרע השמש איתא שמונה מלאכים מנהיגים את החמה [ראה בילקוט שמעוני קהלת א רמז מתקן]. (ט) ע"ז ר"מ, (י) ע"ז סוגת הגמ' ד"ס כי דברי הוסי' כחון ל"ע וע"ז חוסי' שם ד"ה ע"ל, (כ) ע"ז מהש"ק כפר תפלת שמואל בזה הדיבור, (ל) [כדאיתא לקמן פ"א].

הגהות הב"ח

(א) גמ' לשום גזנות לשום ימים לשום הדות: (ב) וכו' ר' יוסי הגלילי אומר אלהיהם על ההרים ולא ההרים: (ג) ע"ז.

מוסף רש"י

אחד לשם אחד מכל אלו. אפילו בזמה דלאו ידידה אלא דליך ששחט לשום דבר כשר [לקמן פ"א]. לשום הרים. לר' הממונה על ההרים (ע"ז כ"ב). כיון ששחט בה סימן אחד. עבודת כוכבים (שם ט"ד).

שינים אוחזין בסכין ושוחטין אחד לשם אחד מכל אלו ואחד לשם דבר כשר שחיטתו פסולה: **גמ' פסולה אין זבחי מתים לא ורמיניהו (א) השוחט לשום הרים לשום גבעות לשום (ב) נהרות לשום מדברות לשום חמה ולבנה לשום כוכבים ומזלות לשום מיכאל השר הגדול לשום שילשול קטן הרי אלו זבחי מתים אמר אביי לא קשיא (א) הא דאמר להר הא דאמר לגרא דהר דיקא נמי דקתני דומיא דמיכאל שר הגדול ש"מ (א) אמר רב הונא (א) היתה בהמת חזירו רבוזה לפני עבודת כוכבים כיון ששחט בה סימן אחד אסרה סבר לה כי הא דאמר עולא אמר ר' יוחנן (א) אע"פ שאמרו המשתחוה לבהמת חזירו לא אסרה עשה בה מעשה אסרה איתביה רב נחמן לרב הונא (א) השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודת כוכבים חייב שלש חטאות ואי אמרת כיון ששחט בה סימן אחד אסרה אשחוטיו חוץ לא ליהייב מחתך**

הא דאמר דהר. שאינו נעשה עבודת כוכבים כלפירש בקונטרס ואע"ג דלא חשיב אלוה לאסור התקרובת מכל מקום עובדו כסיף כדתיבא צפרק כל הללמים (ע"ז דף מו). הנכרים העובדים את ההרים הם מותרים ועובדיהם כסיף ואמרין נמי צפרק ארבע מיתות (סנהדרין דף ס"א). מידי דהוה אמשחוח להר דהר מותר ועובדו כסיף ואין לתמוה דכיון דלא מיקרי אלוה אמאי עובדו כסיף דדוקא לענין איבוד קאמר קרא דלא מיקרי אלוה (א) דכתיב (דברים יב) צריעה דקרא אדז תאבדון וא"כ ה"פ אלהיהם שעל ההרים תאבדון ולא ההרים שהם אלהיהם ועובדים אותם תאבדון ומה שתקריבת הר מותר היינו משום דגמרין מכלים דכתיב אדז תאבדון וגו' ואמרין צפ' רבי ישמעאל (ע"ז דף נ"א): **כלים שנתמשו בהן לעבודת כוכבים הכתוב מדבר ואמר רחמנא דדוקא אלהיהם על ההרים ולא ההרים עצמן אלהיהם אי נמי מש"ה העובד כסיף אע"ג דלא מיקרי אלוה וזשורי מחובר הוא משום דגלי רחמנא בעובדי מזלות דמתחייב כדכתיב (דברים ז) וראית את השמש וגו' ואף על פי שמתחייבין בגלגל הרקיע והא דקתני הכא לשם חמה ולבנה דהוי זבחי מתים היינו לגדייהו שהם תלוסיס המלאכים המנהיגים אותם כדאמרין (א) במדרש**

י"צ מלאכים מנהיגים את החמה ומיחו בקונטרס לא פירש כן דמוקי האי קרא דוראית את השמש וגו' בתלוסיס ומימי ראייה מיניה דלע"ג דבעלי חיים לא מיתקרי משום עבודת כוכבים מכל מקום מיקרי אלוה ואסרי תקרובת ידיהו וא"ת ומ"ה תקרובת מכלל מנפוי הר דפלגי דבה זמני צפרק כל הללמים (ע"ז דף מה). דתנן ומה שעליהן אסור דכתיב לא תחמוד כסף וזהב ע"ה רבי יוסי (א) אומר על ההרים אלהיהם ולא ההרים אלהיהם ואמר בגמרא דפליגי בצפוי הר כהר וי"ל דהתם מיירי כשעובדים (א) את הצפוי ואפ"ה שרי ליה לרבי יוסי הגלילי משום דאין עובדין אותו אלא אגב הר ובעיל לגזיה דלא יהא טפל חמור מן העיקר ורבנן נמי אי לאו קרא (א) הוה שרו מהאי טעמא אי נמי רבנן אסרי משום שעובדים אותו וקרא אסמכתא בעלמא (א) וא"ת דמשמע בריש פרק כל האסורין (תמורה דף כ"א): **לצפוי בעלי חיים מותרים להדיטו ומוקי לא תחמוד כסף וזהב עליהם דבזר שאין צו רוח חיים אצל דבזר שיש צו רוח חיים הואיל והוא מותר לצפוי נמי מותר ואפילו לגזוהי משמע התם דהוה שרי אי לאו דכתיב צו מן הבקר ואפילו מיירי כשאין עובדין אותו מ"ה מתקריבת בעלי חיים דאסור וי"ל דלפוי שרי טפי דבעיל אגבייהו (א) דהוה כנעבד עמנו דשרי לפי שהוא צ"ח ומיחו נראה דלפוי צ"ח אסור אפילו להדיטו מדפריך התם טעמא דרבינוה קרא לא הו רבינוה קרא לפוי מותר והא דכתיב (דברים יב) ואבדתם את שם את המקום ההוא כל העשוי לשם והשתא למה לי למידק (א) טעמא דרבינוה קרא השתא נמי דרבינוה קרא תקשה ליה היאך מותר להדיטו דקרא דמן הבקר לגזוהי כתיב אלא ודאי אף להדיטו אסור והיינו טעמא (א) כיון דאשמועינן דאסורים לגזוהי נפוי אפילו לא יחשב נעבד אלא לגזוהי אע"ג דהר נמי חשוד נעבד לענין גזוהי כדמוכח צפרק כל הללמים (ע"ז דף מו): דהמשתחוה להר אגזוהי אסורין למזבח מ"ה נפוי מותר דילפינן תקרובת מכלים כלפירשית ואין להאריך כאן יותר: **רבוזה** לפני עבודת כוכבים. פירש בקונטרס לא מביעיא עומדת דכשהגזייה והרצינה קנאה בהגזנה ונעשית שלו ואין נראה כדי יחולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו בראשו כו' ולקמן (דף מ"א). נמי דאמר רב נחמן אין אדם אוסר דבר שאינו שלו פריך ליה מהמנסך ומאי פריך מהמנסך והא מנסך מבי אגבייה קנייה כדאמר בהניזוקין (גיטין דף ק"ג): אלא ודאי כהני לא חשיב שלו ואינו קניו לו אלא להחמיצו באונסין אלא נראה דנקט רבוזה לרבותא דאף על גב דלא הרצינה ולא עשה בה מעשה גדול כל כך אסרה: (א) לפני עבודת כוכבים. אין לפרש דוקא לפני עבודת כוכבים וכרזי יהודה בן צבא דאמר לקמן (דף מ"א). אין מנסכין יין אלא לפני עבודת כוכבים והוא הדין שאר עבודות דנראה דדוקא לענין ניסוך קאמר דככל דוכתא דאירי בשוחט לא נקט לפני עבודת כוכבים ועוד דלמאי פריך בסמוך אשחוטיו חוץ לא לייחב דמתחן צפרק הוא התם בשלל שחט לפני עבודת כוכבים ולא מתקרא ומ"ה חייב העובד מידי דהוה אעובד להר אלא ודאי אע"פ שלא בפני עבודת כוכבים נמי מתקרא והא דנקט הכא לפני עבודת כוכבים אורחא דמלתא נקט א"י כיון דלפני עבודת כוכבים הוא מסתמא לשם עבודת כוכבים מתכוין אע"פ שלא פירש וכגון שהוא ישראל מומר והשתא מצי למימר דנקט רבוזה דלא מביעיא הרצינה לפני עבודת כוכבים דלפי לשם עבודת כוכבים נתכוון אלא אפי' רבוזה כבר כר מ"ה דישאל מומר הוא ושוחט לפני עבודת כוכבים מתכוין לעבודת כוכבים: **כ"ה הא דאמר עולא.** לא מיימי סייעמא מעולא אלא מהא דמיתקרא בזמה חזירו ע"י מעשה אכל דמיתקרא בזמה חזירו וזו"א אין יכול לדקדק דלמא עולא מעשה רבה קאמר כדאמר בסמוך והא דקאמר בסמוך ועולא מעשה כל דהו קאמר היינו משום דלרז בהונא לא מצי לפרושי מעשה רבה וא"כ על כרחך מעשה כל דהו קאמר דאי סימן אחד בעי א"כ הוה ליה לפרושי: **חייב שלש חטאות.** לא נחת למניינא דא"כ ליתני ארבעה וכגון שהוא יו"כ אלא בעני אשמועינן חידוש דלענין שבת חייב אע"פ שלא תיקן אלא להוליא מידי אבר מן החי כדאמר בפסחים צפרק אלו דברים (דף ע"ג). ובהוץ לעבודת כוכבים הוי חידוש כדמוכח בשמעתא ו"ת ואמאי חייב משום שחוטיו חוץ והא אינו מתקבל בפנים דחטאת העוף ליתא אלא ביחיד ואין קרבן יחיד קרב שבת וי"ל דכיון דאם זרק הורגה כדאשכחן בפ"ג דב"ה (דף כ"ג) גזי כשאי שחטן שלא לשמן או שלא לזמנן יש לו להתחייב משום שחוטיו חוץ דכ"ה השוחט והמעלה (ובמס' דף קטו). מרבינן מקראי לחייב בחוץ על כל הפסולין שאם עלו לא ירדו ואף על גב דאזוהי ואת בני בחוץ פטור משום מחוסר זמן (א) שבת לא חשיב מחוסר זמן דאין זה אלא משום דאין עשה דקרבן יחיד דוחה לא מעשה שבת:**

קרו א מ"ה פ"ב מהל' שמיטה הלכה כה סמך ע"ז ס' טו"ע י"ד ס' ה טע"ף א: קרו ב ג מ"ה ט"ז ט"ז סמך טו"ע י"ד ס' ד טע"ף [ה] ו: קלת ד ה מ"ה פ"ד מהל' שגגות ה"א א ופ"ח מהל' ע"ז ה"א א ע"י בהשגות ובכ"מ טו"ע י"ד ס' קמה טע"ף א:

שיטה מקובצת

(א) לא משום נעבד שעשאן עבודת כוכבים ולא משום מוקפה שהקטן לתקריבת עבודת כוכבים: (ב) (וליתקרא) [מתסור] והאי סימן אחד: (ג) דלא מיקרי אלוה משום דגלי רחמנא אבר תאבדון אי נמי הר מיקרי אלוה וה"פ אלהיהם שעל: (ד) אע"ג דלא מיקרי אלוה משום דגלי רחמנא: (ה) שהם תלוסיס והם המלאכים: (ו) וי"ל דהתם מיירי כשעובדין אף את הצפוי: (ז) ורובנן נמי אי לאו קרא דלא תחמוד הוה שרו מהאי טעמא: (ח) אגבייהו והוה כנעבד עצמו: (ט) והיינו טעמא דכיון דאשמועינן:

רבינו גרשום

אין שוחט לא לתוך ימים. כלומר משום ע"ז דאמרין (א) לאיסורא דימא קא שחט אבל שוחט הוא לתוך אונן של מים דרבינו לפרושי: הר' אלו זבחי מתים. כלומר ואסור אפי' בהנאה: הא דאמר לגרא. כלומר לשר של הר ודאי הרי אלו זבחי מתים: אשחוטיו חוץ לא לייחוב מחתך כעפר. כלומר הכי סברין חטאת בהמה דאינה ניתרת אלא אי בשנים אי ברוב שנים ואי אמרת כיון דשחט בה סימן אחד אסרה אשחוטיו חוץ כו' כלומר דלא חשוב חטאת ולא היא חייב אשחוטיו חוץ דבסימן אחד אין מתקבל בפנים:

(א) נראה דל"ל לאיסורא וי"ל שר של ים ועשין גע"ז (דף מ"א ע"ג) שפיקא אפסיה לגנון ופיקש"י שר עלו כמו אפסיה דענימא.